

ACTIVITEITENVERSLAG 2011

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Dit document bevindt zich op de website van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting: www.armoedebestrijding.be. De onderlijnde woorden in de tekst zijn hyperlinks en geven telkens toegang tot de elektronische documenten.

INHOUDSTAFEL

1.	INLEIDING.....	3
2.	OPDRACHTEN EN VISIE.....	4
2.1.	WETTELIJKE OPDRACHTEN.....	4
2.2.	VISIE.....	4
3.	DOELSTELLINGEN VOOR EEN DYNAMISCHE DIALOOG.....	6
3.1.	ALTERNATIEVE WOONVORMEN.....	6
3.2.	TRANSITIE ONDERWIJS - ARBEIDSMARKT.....	6
3.3.	VERLATEN VAN EEN VOORZIENING VOOR BIJZONDERE JEUGDZORG.....	7
3.4.	EEN RESULTAATSVERBINTENIS MET BETREKKING TOT HET RECHT OP WONEN.....	7
4.	DOELSTELLINGEN VOOR MEER KENNIS.....	9
4.1.	UITDIEPEN VAN THEMA'S.....	9
4.2.	OPVOLGEN VAN THEMA'S.....	9
4.3.	ONDERSTEUNING VAN ONDERZOEK.....	10
4.4.	PROJECT RECHTSPRAAK 'EFFECTIVITEIT VAN RECHTEN'.....	12
4.5.	INTERNATIONAAL.....	13
4.6.	DOCUMENTATIE EN WEBSITE.....	14
5.	DOELSTELLINGEN BETREFFENDE HET POLITIEKE DEBAT EN POLITIEKE ACTIE.....	15
5.1.	OPVOLGING VAN HET TWEEJAARLIJKSE VERSLAG 2008-2009.....	15
5.2.	SPECIEKE VRAGEN.....	16
5.3.	STRUCTURELE SAMENWERKING MET DE GEWESTEN, DE GEMEENSCHAPPEN EN DE FEDERALE STAAT.....	17
5.4.	MEDEWERKING AAN DE WERKZAAMHEDEN VAN ANDERE DIENSTEN EN ORGANISATIES.....	18
6.	INSTRUMENTEN OM DE DOELSTELLINGEN TE REALISEREN.....	21
6.1.	BEHEERSORGANEN VAN HET STEUNPUNT.....	21
6.2.	CENTRUM VOOR GELIJKHEID VAN KANSSEN EN VOOR RACISMEBESTRIJDING.....	22
6.3.	TEAM.....	22
6.4.	COMMUNICATIE.....	24
6.5.	BALANS EN RESULTAATREKENING 2011.....	26
7.	BIJLAGEN.....	27
7.1.	SAMENWERKINGSAKKOORD.....	27
7.2.	PUBLICATIES VAN HET STEUNPUNT IN 2011.....	33
7.3.	LIJST VAN ORGANISATIES DIE BETROKKEN WAREN BIJ DE OPMAAK VAN HET VERSLAG 2010-2011 EN IN DE ONDERZOEKEN.....	34

1. INLEIDING

Het is de eerste maal dat het Steunpunt een activiteitenverslag voorlegt sinds de opmaak van zijn [strategische driejarenplan \(2011-2013\)](#). Dit activiteitenverslag volgt dan ook grotendeels de structuur van het strategisch plan om een goede opvolging mogelijk te maken.

Voor het [Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting](#) stond 2011 in het teken van zijn [tweejaarlijks Verslag 2010-2011](#). De verschillende overleggroepen – waarvan de reflecties, analyses en beleidsaanbevelingen het Verslag stofferen – kwamen op kruissnelheid. We bespraken verscheidene alternatieve woonvormen als manieren van mensen in armoede om het recht op huisvesting in eigen handen te nemen; we analyseerden het systeem van alternerend leren en werken als mogelijke hefboom voor jongeren in armoede om zich te integreren op de arbeidsmarkt; we verkenden de verschillende breukervaringen en de maatschappelijke paradox waarmee kwetsbare jongeren die een voorziening voor bijzondere jeugdzorg verlaten, geconfronteerd worden en we bestudeerden tenslotte de relevantie van en mogelijkheden voor een resultaatsverbintenis inzake het recht op huisvesting. Het zesde Verslag van het Steunpunt behandelt deze vier thema's in twee delen: een deel 'recht op wonen' en een deel 'toekomstperspectieven van jongeren'.

In 2011 droeg het Steunpunt ook bij tot de afwerking van twee onderzoeksprojecten in het kader van het programma Agora van het federaal wetenschapsbeleid. Tijdens een persconferentie in maart werden de resultaten voorgesteld van een bevraging van dak- en thuislozen en mensen zonder wettig verblijf (aan de hand van een aangepaste EU-SILC enquête). Later verscheen de publicatie 'Een link tussen leven in armoede en maatregelen bijzondere jeugdbijstand?'. Binnen hetzelfde onderzoeksprogramma volgden we de werkzaamheden van het project POCICO – Armoede in de stad en op het platteland – verder op. Tegelijk formuleerden we een nieuw onderzoeksvoorstel binnen het programma 'Toekomst en samenleving'.

Tot slot willen we drie projecten aanhalen die onze toekomstige activiteiten richting kunnen geven. Het Steunpunt verkende vooreerst de mogelijkheid en wenselijkheid om de rechtspraak vanuit een armoedeperspectief (niet-effectiviteit van grondrechten gelinkt aan armoedesituaties) te bekijken en te inventariseren. In 2012 zal dit project verder uitgevoerd worden. Daarnaast brachten we instellingen met een gelijkaardige bestaansredenen en opdracht in de verschillende Europese lidstaten in kaart in functie van eventuele samenwerking. En op vraag van de Begeleidingscommissie is het Steunpunt met een inventaris gestart met betrekking tot automatisering van de opening van rechten. Dit werk gebeurt op federaal vlak maar er is hierbij een interessante samenwerking met de Vlaamse administratie die een gelijkaardige oefening in Vlaanderen doet.

Zo was 2011 een sleuteljaar: we integreerden het werk op basis van dialoog in het Verslag 2010-2011 en werkten onderzoeksprojecten af. Tegelijk keken we vooruit naar een volgend werkjaar met nieuwe projecten.

Veel leesplezier!

2. OPDRACHTEN EN VISIE

Het [Samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gewesten en de Gemeenschappen betreffende de bestendiging van het armoedebeleid](#) vormt de wettelijke basis voor het bestaan en de opdrachten van het Steunpunt. De onderstaande beschrijving van de opdrachten en de visie van het Steunpunt zijn overgenomen uit zijn [strategisch plan 2011-2013](#).

2.1. Wettelijke opdrachten

De opdrachten van het Steunpunt zijn vastgelegd in het [Samenwerkingsakkoord betreffende de bestendiging van het armoedebeleid](#) (art. 1 en 5). Het Steunpunt steunt de federale regering en de gewest- en gemeenschapsregeringen in hun verbintenis om hun beleid tot voorkoming van bestaansonzekerheid en tot bestrijding van armoede voort te zetten en te coördineren. Het Steunpunt is **een hulpmiddel voor het nemen van beleidsbeslissingen**.

Van het Steunpunt wordt verwacht dat het:

- informatie verzamelt en analyseert;
- aanbevelingen formuleert;
- tweejaarlijks een verslag opstelt;
- een structurele dialoog met verenigingen en middenveldorganisaties waarborgt.

2.2. Visie

Armoede leidt ertoe dat fundamentele rechten niet worden nageleefd, en is tegelijkertijd het gevolg ervan. Deze overtuiging van de vele partners van het Steunpunt geeft vorm aan de visie op armoedebestrijding die aan de basis ligt van onze activiteiten. Armoede bestrijden gaat verder dan loutere formele gelijkheid van rechten. Alles moet in het werk gesteld worden opdat iedereen de voorziene rechten ook daadwerkelijk kan uitoefenen. Een openbare instelling voor armoedebestrijding die het algemeen belang dient, is dus uiterst zinvol.

Armoedebestrijding vraagt om overleg en actie om het beleid toegespitst op personen in armoede te verbeteren. Tegelijk moet er ook actie worden ondernomen om maatregelen bij te sturen die bestaansonzekerheid en armoede op een indirecte manier in de hand werken of versterken. Er moet met andere woorden **zowel aandacht besteed worden aan structurele dynamieken als aan gerichte maatregelen**. Zoniet bestaat het gevaar een 'armen'-status in het leven te roepen en het uitgangspunt van 'mensenrechten' uit het oog te verliezen.

In dit opzicht heeft het Steunpunt door zijn **interfederale karakter** een duidelijke meerwaarde. Het kan immers gericht werken aan een algemeen armoedebestrijdingsbeleid, zonder a priori beperkt te zijn door de verschillende bevoegdheidsniveaus.

De **participatie van mensen in armoede** is onontbeerlijk om armoede op een juiste en doeltreffende manier te bestrijden. Een beleid dat de fundamentele rechten van iedereen wil laten respecteren, moet de situaties waarbij die rechten het meest in het gedrang komen in rekening brengen en luisteren naar mensen die met dergelijke situaties worden geconfronteerd. Hun inbreng mag echter niet alleen staan, maar moet een plaats krijgen in een ruimer overleg met andere partijen die ook een noodzakelijke bijdrage leveren.

De wettelijke opdracht van het Steunpunt om dit structureel overleg te waarborgen, maakt het tot een uniek en onafhankelijk uitwisselingsplatform dat openstaat voor een grote diversiteit aan actoren en aan specifieke expertises - vooral diegene die niet of nauwelijks worden erkend.

3. DOELSTELLINGEN VOOR EEN DYNAMISCHE DIALOOG

In opvolging van het dialoogproces in het kader van het ['Algemeen Verslag over de Armoede'](#) kreeg het Steunpunt de opdracht overleg te organiseren tussen mensen in armoede en andere maatschappelijke actoren (beroepskrachten, academici, sociale partners, beleidsverantwoordelijken), met specifieke aandacht voor de participatie van de mensen in armoede en hun verenigingen.

Het Steunpunt organiseert in dit kader thematische overleggroepen om tot analyses en beleidsaanbevelingen te komen. Deze reflecties liggen aan de basis van [het zesde tweejaarlijkse Verslag](#). Daarnaast is in [het strategisch driejarenplan](#) bijzondere aandacht voor twee doelstellingen: diversificatie qua type deelnemers en qua dialoogvormen. In 2011 werd de eerste doelstellingen geconcretiseerd door bijvoorbeeld de betrokkenheid van werkgevers bij het overleg rond deeltijds leren en werken en de bijeenkomsten met de administraties van de gemeenschappen rond het thema van jongvolwassenen die een instelling bijzondere jeugdzorg verlaten. Het diversifiëren van dialoogvormen gebeurde bijvoorbeeld bij de organisatie van het seminarie (met een internationale input) in functie van de verkenning van een resultaatsverbintenis betreffende het recht op wonen.

3.1. Alternatieve woonvormen

In 2010 besliste het Steunpunt om deze thematiek uit te diepen, vertrekkende vanuit het oogpunt van mensen in armoede: welke zijn de kenmerken, de meerwaarden en de moeilijkheden die mensen in armoede ervaren wanneer ze een andere weg kiezen om hun recht op wonen te realiseren? De overleggroep, waarvan de werkzaamheden eind 2010 werden opgestart, is in 2011 negen keer samen gekomen. Als werkmethode werd gekozen om in eerste instantie te focussen op wat er reeds bestaat. Om te beginnen hebben we het resultaat van onze literatuuranalyse over het onderwerp voorgelegd aan de deelnemers en getoetst aan hun ervaringen. Omdat er verschillende dragers van alternatieve woonprojecten (solidair wonen, autoconstructie, collectieve spaargroepen, bezetting van leegstaande gebouwen...) deelnamen aan het overleg, hebben we hen vervolgens gevraagd om hun project voor te stellen. Op basis daarvan konden we het beeld dat we uit een theoretische studie van de literatuur hadden gehaald aanvullen en verfijnen. De dialoog en de reflectie die plaatsvond doorheen deze overlegvergaderingen, is uitgemond in het hoofdstuk ["Alternatieve woonvormen: meer dan een huis, een thuis"](#) van het 6^e tweejaarlijks Verslag van het Steunpunt.

3.2. Transitie onderwijs - arbeidsmarkt

Het thema van het deeltijds of alternerend leren en werken, en zijn rol bij de overgang van het onderwijs naar de arbeidsmarkt voor jongeren in armoede, is gekozen in 2010. Dit gebeurde na de organisatie van een seminarie en overlegbijeenkomsten met verenigingen die strijden tegen armoede. In januari 2011 is vervolgens een uitgebreide overleggroep opgezet, samengesteld uit verschillende terreinactoren: verenigingen die strijden tegen armoede, organisaties die werken voor kwetsbare jongeren, de sector van het deeltijds leren en werken, ouderverenigingen, gewestelijke arbeidsbemiddelingdiensten, sector van de sociale economie, jongerenafdelingen van vakbonden enz.

Om de gedachtewisseling uit te diepen, heeft het Steunpunt twee specifieke vergaderingen georganiseerd: één in mei, gewijd aan de getuigenissen van jongeren en leerkrachten in het stelsel van deeltijds leren en werken en één in juni, met talrijke vertegenwoordigers van sectorale opleidingsfondsen en werkgeversorganisaties. Daarnaast zijn er nog bilaterale contacten, onder andere met de bevoegde administraties, gevoerd.

Alle ontmoetingen waren toegespitst op de vraag naar het belang van het alternerende stelsel voor jongeren uit arme gezinnen en op de moeilijkheden die het stelsel met zich mee kan brengen. De opmaak van het hoofdstuk "[Jongeren in armoede en het deeltijds leren en werken](#)" is gebaseerd op de overlegmomenten en de analyses die hierbij tot stand zijn gekomen.

3.3. Verlaten van een voorziening voor bijzondere jeugdzorg

Naar aanleiding van de vaststelling dat vele daklozen eerder in hun leven in een instelling verbleven en dat het verlaten hiervan een moeilijk transitie moment is, startten we in 2010 een overleg over de toekomstperspectieven van jongeren die een voorziening voor bijzondere jeugdzorg verlaten. In 2011 kwam dit overleg op kruissnelheid. Er vormde zich een vaste geëngageerde groep van een twintigtal actoren uit verschillende sectoren: verenigingen waar armen het woord nemen, de bijzondere jeugdzorg, het algemeen welzijnswerk, OCMW's, het jeugd welzijnswerk... Op basis van de inbreng van de deelnemers en aan de hand van ontwerpnota's werkten we aan het hoofdstuk voor het zesde tweejaarlijkse Verslag, "[Een voorziening voor bijzondere jeugdzorg verlaten: op zoek naar een plek in de samenleving](#)". In opvolging van de voorbereidende vergadering met vertegenwoordigers van de betrokken administraties, organiseerden we een tweede bijeenkomst om informatie uit te wisselen naar aanleiding van het verloop en het resultaat van onze werkzaamheden.

Doorheen de bijna maandelijks bijeenkomsten kristalliseerde zich een specifieke invalshoek op het complexe thema van dit overleg. Zorgverlaters lopen niet alleen een verhoogd risico op armoede en sociale uitsluiting vanwege de confrontatie met de maatschappelijke paradox in de kwetsbare periode van jongvolwassenheid. Maar ook omdat hun parcours getekend is door een opeenvolging van breukervaringen. Zowel bij hun plaatsing in een voorziening als bij het verlaten ervan, ervaren jongeren immers discontinuïteit. Op de eerste plaats is er de breuk met hun familiaal en sociaal netwerk, waardoor ze er vaak alleen voor staan. Ook hun schoolloopbaan is echter vaak extra onderbroken, ze vinden erg moeilijk geschikte huisvesting, de volwassenenhulpverlening sluit onvoldoende aan op de jeugdhulpverlening... Vanuit deze analyse formuleerde het overleg beleidsaanbevelingen om onder andere de band tussen jongeren en hun ouders te versterken, het toepassingsgebied van bepaalde wetgeving uit te breiden naar bijna 18-jarigen en te werken aan een aangepast intersectoraal ondersteuningsaanbod.

3.4. Een resultaatsverbintenis met betrekking tot het recht op wonen

Het Steunpunt heeft een denkronde opgestart, mede op initiatief van actoren van het terrein, om na te gaan hoe het recht op wonen effectiever gemaakt kan worden. Hiervoor werd inspiratie gezocht bij buitenlandse ervaringen, meer bepaald de situatie in Schotland en Frankrijk, waar men een resultaatsverbintenis heeft ingesteld op het vlak van huisvesting. Het werd in een eerste fase opportuun geacht om een eerder besloten, juridisch seminarie te organiseren om de twee buitenlandse wetgevingen van naderbij te bestuderen, maar ook om te kijken welke vragen dit oproept met betrekking tot de manier waarop het recht op wonen in België wordt geregeld en toegepast.

Op 18 maart 2011 vond dit seminarie plaats onder de titel "Naar een effectief recht op wonen: welke lessen kunnen we trekken uit de Franse en Schotse ervaringen". Het werd voorgezeten door professor Bernard Hubeau (Universiteit Antwerpen) en bracht verschillende actoren, betrokken bij het recht op wonen, samen.

Dit seminarie was slechts bedoeld als eerste stap in het uitdiepen van het thema. Op basis van de tussenkomsten die er werden opgetekend, werden vervolgens twee overlegvergaderingen georganiseerd met actoren van het terrein. Tijdens deze overlegvergaderingen werden enkele denkpistes opgeworpen rond de wenselijkheid en haalbaarheid van een systeem gebaseerd op een resultaatsverbintenis in België.

De werkzaamheden van het Steunpunt rond deze thematiek vonden hun weerslag in het tweejaarlijks Verslag, waarin er een hoofdstuk – met als titel ["Recht op wonen: naar een resultaatsverbintenis"](#) - aan werd gewijd. [Het verslag van het juridisch seminarie](#) werd digitaal ter beschikking gesteld op de website van het Steunpunt.

Met deze werkzaamheden hoopt het Steunpunt een eerste aanzet gegeven te hebben voor een maatschappelijk en politiek debat over een inroepbaar recht op wonen in België. Het thema werd inmiddels al door een aantal actoren opgepikt. Zo werd het inroepbaar recht op wonen vermeld als interessante denkpiste in een advies van de Vlaamse woonraad en tijdens de voorstelling van het Woonbeleidsplan Vlaanderen werd een workshop gewijd aan de thematiek. Een verdere uitdieping en verbreding van het debat wordt reeds voorbereid. Dit zal gebeuren onder de vorm van een studiedag, in samenwerking met de Universiteit Antwerpen en de Facultés Universitaires Saint-Louis.

4. DOELSTELLINGEN VOOR MEER KENNIS

4.1. Uitdiepen van thema's

De overleggroepen die in 2010 waren opgestart, werden voortgezet in 2011 en resulteerden in de verschillende hoofdstukken van het tweejaarlijkse Verslag 2010-2011. De lijst van de organisaties die betrokken waren bij de opmaak van het Verslag en in de Begeleidingscommissies van de onderzoeken op vraag van het Steunpunt is opgenomen in punt 7.3.

In 2011 werden geen nieuwe thema's aangevat.

4.2. Opvolgen van thema's

In 2010 organiseerde het Steunpunt bijeenkomsten in opvolging van de thema's huurwaarborg en energie.

4.2.1. HUURWAARBORG

In het Verslag 2008-2009 worden [een aantal problemen beschreven aangaande de toepassing van de huurwaarborgregeling](#) op basis van een bevraging en analyse door een werkgroep van een aantal organisaties die de rechten van mensen in armoede en van huurders verdedigen. Deze werkgroep wordt door het Steunpunt ondersteund en kwam in 2011 negen maal samen. Op 26 mei organiseerde het Steunpunt [een persconferentie](#) waarbij de betrokken organisaties een actuele stand van zaken gaven inzake de problematiek op het terrein. Dit gebeurde aan de hand van nieuwe cijfers, getuigenissen en een aantal filmfragmenten. De problemen met de huidige waarborgregeling (nauwelijks toepassing van de bankgarantieformule, geen gebruik van het neutraal formulier, vraag van sommige eigenaars voor een betaling in cash van de waarborg, ...) zijn op het terrein duidelijk nog altijd sterk aanwezig.

De werkgroep binnen het Steunpunt werkte ook verder aan de uitwerking van het concept van een centraal huurwaarborgfonds en is daarbij vragende partij voor de uitvoering van een haalbaarheidsstudie.

4.2.2. ENERGIE

In functie van informatie-uitwisseling rond de evoluties in de verschillende gewesten heeft het Steunpunt een opvolgingsvergadering georganiseerd voor de organisaties die hebben deelgenomen aan het overleg met betrekking tot het hoofdstuk 'energie' van het Verslag 2008-2009.

4.3. Ondersteuning van onderzoek

Het Steunpunt stimuleert op een actieve manier onderzoek rond armoede en sociale uitsluiting. Federaal Wetenschapsbeleid is hierbij een belangrijke partner. In 2011 was het Steunpunt actief rond drie onderzoeksprojecten die het indiende in het onderzoeksprogramma AGORA van het Federaal Wetenschapsbeleid. Daarnaast ging het in op de nieuwe oproep in het kader van het programma 'Samenleving en Toekomst'.

Bij al deze onderzoeksprojecten is het Steunpunt telkens sterk betrokken: aanvraag van de onderzoeksprojecten, organisatie van de bijeenkomsten van begeleidingscomité en technisch comité, contacten met onderzoeksploegen en de verschillende actoren...

Daarnaast neemt het Steunpunt ook deel aan stuurgroepen van onderzoeksprojecten die op initiatief van andere diensten en instellingen worden gerealiseerd.

4.3.1. ONDERZOEK OP VRAAG VAN HET STEUNPUNT

4.3.1.1. ARMOEDE IN DE STAD EN OP HET PLATTELAND (POCICO)

In 2010 ging het onderzoeksproject ['Armoede in de stad en op het platteland'](#) van start, uitgevoerd door Université Libre de Bruxelles en KU Leuven. Dit onderzoek zoekt naar indicatoren van armoede die rekening houden met de graad van ruraliteit of stedelijkheid van de omgeving. In een eerste fase werd een beter begrip opgebouwd van het karakter van armoede op het platteland in vergelijking met armoede in meer stedelijke gebieden. Dit gebeurde op basis van de inhoudelijk erg rijke data uit de EU-SILC enquête, die qua steekproef echter beperkt is. In een tweede fase streven de onderzoekers ernaar plattelandsarmoede te meten op basis van de socio-economische gegevens over de hele bevolking uit de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid.

De voortgang van het onderzoek evenals de impact van de verhoopte resultaten op de kennis over armoede in het algemeen en op het platteland in het bijzonder, werden besproken op het Technisch Comité. Het Steunpunt zat 2 vergaderingen van dit Technisch Comité voor en 2 van het Begeleidingscomité. Op deze laatste bijeenkomsten, waarop in het bijzonder terreinactoren zijn uitgenodigd, werden de deelnemers geinformeerd over het onderzoeksproces en de voorlopige onderzoeksresultaten.

Het onderzoek loopt nog tot eind mei 2012.

4.3.1.2. PLAATSING VAN KINDEREN EN ARMOEDE (PCP)

De resultaten van [het onderzoek door de UGent en de UCL naar het verband tussen armoede en een maatregel van de bijzondere jeugdzorg](#), zijn dit jaar verschenen in het Nederlands en het Frans. Het onderzoek bekijkt de socio-economische afkomst van kinderen die het voorwerp zijn van een eerste maatregel binnen de bijzondere jeugdzorg. Het besluit is dat er een statistisch significant verband bestaat tussen de kans (in de statistische betekenis van het woord) op een interventie van de bijzondere jeugdzorg en een zwak socio-economisch statuut. De gebruikte methode – de kruising van beschikbare gegevens in verschillende databanken – laat niet toe om te zeggen van welke aard die band is. Hiertoe zijn kwalitatieve analyses noodzakelijk.

4.3.1.3. ONDERVERTEGENWOORDIGING VAN ARMEN IN DATABANKEN (SILC-CUT)

In het onderzoek '[SILC-CUT](#)' heeft HIVA (KU Leuven) – op vraag van het Steunpunt in het kader van het AGORA-onderzoeksprogramma van Federaal Wetenschapsbeleid - de ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen in de databanken onderzocht. Concreet werd de SILC-enquête – die in België jaarlijks bij een 6000-tal huishoudens wordt afgenomen – herwerkt in functie van een aangepaste bevraging van 2 groepen: dak- en thuislozen en mensen zonder papieren.

Met financiering van Federaal Wetenschapsbeleid, en in het kader van het Federaal Plan Armoedebestrijding, kon in 2010 een bevraging opgezet worden bij deze groepen. Op 3 maart 2011 organiseerde het Steunpunt – in samenwerking met de federaal minister van Wetenschapsbeleid, POD Wetenschapsbeleid en HIVA – een [persconferentie](#) waarop de resultaten van de bevraging werden voorgesteld. Ook in maart kwam het Begeleidingscomité nog een laatste keer samen in functie van het eindrapport voor de totaliteit van het onderzoeksproject.

In 2012 werken het Steunpunt en HIVA samen – met steun van de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (FOD Economie) - om de onderzoeksresultaten op Belgisch en Europees vlak te verspreiden.

4.3.1.4. DEMOGRAFISCHE UITDAGINGEN EN SOCIALE COHESIE

Het Federaal Wetenschapsbeleid lanceerde in 2011 een nieuwe oproep voor het programma 'Samenleving en Toekomst'. Het Steunpunt diende 2 longitudinale onderzoeksvoorstellen in bij het programmacomité voor de onderzoeksas 'Demografische Uitdagingen en Sociale Cohesie'. Het eerste voorstel betrof de bevolkingsevolutie die wijzigt qua samenstelling van het huishouden (tendens tot gezinsverdunding), gekoppeld aan het gebrek aan degelijke, betaalbare woningen voor de lagere inkomensklassen. Het tweede ging over de verwachte krapte op de arbeidsmarkt en de mogelijkheden die dit biedt voor de kwalitatieve tewerkstelling van mensen in armoede. Dit laatste voorstel is terug te vinden in twee onderzoeksprojecten die uiteindelijk goedgekeurd zijn eind 2011: [EMPOV](#) (Werkgelegenheid en armoede in een veranderende samenleving), gecoördineerd door het Centrum voor Sociaal Beleid van de Universiteit van Antwerpen en [EDIPO](#) (Tewerkstelling, loondiscriminatie en armoede) gecoördineerd door de Université Libre de Bruxelles. Het Steunpunt zal deel uitmaken van de opvolgingscomités van beide onderzoeksprojecten.

4.3.2. ONDERZOEK OP INITIATIEF VAN ANDEREN

Het Steunpunt is ook betrokken bij onderzoeken die door andere organisaties en instellingen werden aangevraagd, en maakt(e) deel uit van:

- Begeleidingscomité 'People, places, policies and social assistance trajectoires' (OASeS);
- Begeleidingscomité AGORA-project DOC Datawarehouse (FOD Sociale Zekerheid);
- Stuurgroep Sterke Armen (Samenlevingsopbouw Gent).
- Stuurgroep ESF-project 'Missing Link' (ontwikkeling van geïntegreerde en maatgerichte methodiek voor moeilijk bereikbare en moeilijk bemiddelbare jongeren in hun levenstraject, met de uiteindelijke finaliteit van duurzame tewerkstelling) (Arktos vzw)
- Gebruikersgroep Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (Kruispuntbank Sociale Zekerheid)
- Consultatiegroep stakeholders voor SBO (Strategisch Basisonderzoek) - onderzoeksvoorstel 'Ongekwalificeerde uitstroom uit het onderwijs in relatie tot de toegang tot de arbeidsmarkt' (Cemis, Universiteit Antwerpen)
- Begeleidingscomité Destiny II

4.4. Project rechtspraak 'effectiviteit van rechten'

Een van de opdrachten van het Steunpunt is het evalueren van de effectiviteit van rechten van mensen in armoede. Een van de manieren om de effectiviteit van rechten te evalueren is door zich te buigen over de rechtspraak van de hoven en rechtbanken. We stellen vast dat sommige rechters bijzondere aandacht hebben voor de rechten van mensen in armoede en dat zij innoverende beslissingen nemen om hun rechten beter te vrijwaren. In het kader van onze opdracht is het belangrijk dat we kennis kunnen nemen van deze beslissingen. Daarnaast is het ook van belang om deze beslissingen zo ruim mogelijk te verspreiden, in het bijzonder naar organisaties van het terrein, mensen uit de juridische en uit de academische wereld. Het verspreiden van deze informatie kan ons inziens bijdragen tot een versterking van de effectiviteit van rechten voor mensen in armoede. De beslissingen van hoven en rechtbanken zijn echter slecht toegankelijk, voornamelijk omdat ze over het algemeen enkel via betalende tijdschriften ter beschikking worden gesteld en ook omdat ze niet meteen bevattelijk zijn voor niet-juristen. Daarom denkt het Steunpunt na over de mogelijkheid om interessante beslissingen rond de effectiviteit van rechten van mensen in armoede, met een samenvatting erbij, op haar site te publiceren. Het Steunpunt denkt ook na over de oprichting van een netwerk ter verspreiding van interessante rechtsbeslissingen.

In 2011 heeft het Steunpunt de verkennende fase van dit project uitgevoerd. Deze bestond uit het nagaan of anderen al iets gelijkaardigs deden, het uitzoeken hoe we de beslissingen kunnen verkrijgen en het bekijken of er een netwerk tot stand gebracht kan worden voor de verspreiding van rechtspraak. In dit kader werd er een zoektocht via internet gedaan en er vonden ontmoetingen plaats met mensen die mogelijk geïnteresseerd zijn in het project.

Uit deze zoektocht is gebleken dat er nog niets gelijkaardigs bestaat aan wat wij willen doen. Er bestaan wel gratis databanken met rechtspraak op het internet, maar geen enkele daarvan gebruikt als criterium de effectiviteit van rechten van mensen in armoede.

Uit de contacten met een aantal sleutelpersonen is gebleken dat er zeker nood is aan een betere verspreiding van innoverende rechtspraak rond effectiviteit van rechten van mensen in armoede. Magistraten hebben deze nodig om hun uitspraak te motiveren; advocaten hebben deze nodig om de zaak van hun cliënt te bepleiten; organisaties van het terrein hebben deze nodig om mensen eventueel aan te moedigen een beroep in te dienen.

Uit de contacten blijkt ook een duidelijke interesse voor een netwerk ter verspreiding van deze rechtspraak tussen mensen die beslissingen ter beschikking hebben en mensen die er willen ontvangen.

De uitvoering van het project zal plaatsvinden in 2012.

4.5. Internationaal

4.5.1. UITWISSELINGSDYNAMIEK MET OPENBARE DIENSTEN IN ANDERE EUROPESE LIDSTATEN

Het Steunpunt wil een dynamische uitwisseling van praktijken en kennis opzetten met openbare diensten in andere lidstaten van de Europese Unie. De verenigingen organiseren zich reeds verschillende jaren op Europees niveau. De contacten tussen openbare diensten betrokken bij de strijd tegen armoede daarentegen zijn minder frequent. In 2011 onderzocht het Steunpunt de haalbaarheid van zulk initiatief. Het stelde een lijst op van openbare diensten in de lidstaten betrokken bij armoedebestrijding en identificeerde deze waarvan de opdrachten het dichtst aanleunen bij de opdrachten van het Steunpunt. Om de reflectie aan te vatten, nam het Steunpunt met deze diensten contact op. Zo heeft een ontmoeting plaats gevonden met '[l'Observatoire national de la pauvreté et de l'exclusion sociale](#)' in Frankrijk. Dit observatorium stond open voor het voorgestelde project omdat het een erg gelijkaardige doelstelling heeft ingeschreven in zijn programma op middenlange termijn, namelijk om nauwere banden aan te gaan met Europese tegenhangers. Het is vandaag ondenkbaar niet te kijken naar wat er elders gebeurt. Het is fundamenteel te begrijpen wat anderen doen. De uitdaging voor het Steunpunt ligt erin zich meer te situeren in de Europese context daar de impact van de Europese Unie steeds groter wordt. De bevordering van echte participatie van de verschillende betrokken actoren staat centraal in dit project.

4.5.2. WERKGROEP 'ACTIES' EN 'INDICATOREN' IN HET KADER VAN DE EUROPESE STRATEGIE 2020 INZAKE ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING

Het Steunpunt neemt deel aan het Belgisch luik van de Open Coördinatiemethode, die op Europees niveau hervormd wordt in het kader van Europa 2020. Op federaal niveau zijn er twee werkgroepen die de stakeholders verzamelen: de groep 'acties', gecoördineerd door de [POD Maatschappelijke Integratie](#), en de groep 'indicatoren', gecoördineerd door de [FOD Sociale Zekerheid](#). Het Steunpunt neemt deel aan de vergaderingen van deze twee groepen.

In 2011 volgde de werkgroep 'acties' de ontwikkelingen in het kader van [de Europese strategie 2020](#) op de voet. De doelstelling over de vermindering van armoede, de subtargets en de manier waarop deze bereikt en berekend moet worden, waren een vast punt op de agenda. Het eerste Belgisch Nationaal Hervormingsprogramma en de reactie hierop van de Europese Commissie werd opgevolgd. De omvorming van de werkgroep 'acties' naar het Belgisch platform tegen armoede en sociale uitsluiting Europa 2020 en de manier waarop die input moet geven aan zowel het Nationaal Hervormingsprogramma als het Nationaal Sociaal Verslag werd goedgekeurd. De werkgroep 'acties' vergaderde 4 keer, Het Belgisch platform Europa 2020 twee keer.

In functie van de Aanbeveling inzake kinderarmoede en kindervelzijn die de Europese Commissie aankondigt voor 2012, organiseerde de POD Maatschappelijke Integratie een consulterende vergadering met de stakeholders ter voorbereiding van de ad hoc werkgroep kinderarmoede van het Social Protection Committee (SPC). Het Steunpunt nam hieraan deel.

De werkgroep 'indicatoren' kwam verschillende maal samen met betrekking tot de uitwerking van de indicatoren in het kader van de 2020-strategie van de Europese Commissie. Het Steunpunt heeft – naast deze bijeenkomsten – ook deel genomen aan de ad hoc werkgroep kinderarmoede die door de POD Maatschappelijke Integratie werd georganiseerd.

4.6. Documentatie en website

Het Steunpunt tracht een veelheid aan informatie over armoede en sociale uitsluiting te verzamelen, afkomstig van verschillende bronnen en actoren (organisaties die op het terrein werken, administraties, onderzoeksinstellingen, internationale instellingen...). De [website van het Steunpunt](#) wordt telkens weer verder ontwikkeld als een instrument om de toegang tot deze kennis, zowel de documenten en het werk van het Steunpunt als de informatie van andere organisaties en diensten, te maximaliseren.

Het documentatiecentrum van het Steunpunt verzamelt informatie over armoede en sociale uitsluiting afkomstig van verschillende bronnen en actoren. Het gaat om ervaringenbundels van verenigingen waar armen het woord nemen, rapporten van administraties en van onderzoeksinstellingen, statistische rapporten, analyses... Dit materiaal stoffeert de overlegwerkzaamheden van het Steunpunt en de verschillende rubrieken van de website, in het bijzonder de rubriek ['feiten en cijfers'](#) met antwoorden op veel gestelde vragen.

Het strategisch plan 2011-2013 legt de ontwikkeling van een digitale bibliotheek op als een prioriteit voor de volgende jaren. In 2011 werden de werkzaamheden hiervoor opgestart: een conceptnota werd uitgeschreven en zowel de catalogus van de collectie van de huidige bibliotheek als de interne digitale bibliotheek werden gemigreerd naar 'Sharepoint', het ICT platform van het Centrum.

5. DOELSTELLINGEN BETREFFENDE HET POLITIEKE DEBAT EN POLITIEKE ACTIE

Het Steunpunt heeft de expliciete opdracht aanbevelingen te formuleren voor de verschillende beleidsverantwoordelijken in het land. Het tweejaarlijkse Verslag is daarvoor een belangrijk instrument. In 2011 ging veel aandacht naar de voorbereiding en publicatie van het tweejaarlijkse Verslag 2010-2011. Tegelijk liep de verspreiding en opvolging van het Verslag 2008-2009 verder.

5.1. Opvolging van het tweejaarlijkse verslag 2008-2009

In functie van een politieke impact hebben de opstellers van het [Samenwerkingsakkoord](#) ook een opvolgingsprocedure voor het Verslag voorzien.

In 2011 werd het Verslag 2008-2009 in de volgende parlementen en adviesraden besproken:

- Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (17 februari)
- Intercabinets Wallonie-Communauté française (28 maart)
- Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité (17 juni)
- Permanent Armoedeoverleg (28 juni)
- Commission de la santé, de l'action sociale et de l'égalité des chances (28 juni)
- Commission de l'énergie, du logement, de la fonction publique et de la recherche scientifique (12 juli)
- Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (september)

De website van het Steunpunt geeft een [overzicht](#) van deze opvolging.

In de volgende paragrafen vermelden waar we – op basis van de analyses en aanbevelingen van het Verslag 2008-2009 - rond een specifiek thema een bijdrage hebben kunnen leveren.

5.1.1. WATER

De aanbevelingen van het Verslag 2008-2009 met betrekking tot de sociale aspecten van de watervoorzieningen en de resultaten van de enquête bij de watermaatschappijen werden voorgesteld op een bijeenkomst in maart van het 'Comité controle de l'eau' van het Waalse Gewest.

Daarnaast had het Steunpunt verschillende contacten met de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). Het Steunpunt neemt deel aan de klankbordwerkgroep die de VMM organiseert met betrekking tot een communicatiecampagne rond het nieuwe waterverkoopreglement (1 bijeenkomst in 2011).

5.1.2. ENERGIE

In het kader van de opdracht die het Steunpunt heeft gekregen inzake een inventarisering van de mogelijkheden rond automatisering (zie 5.2.6), is er contact geweest met de FOD Economie in functie van een stand van zaken rond de automatisering van de maximumtarieven van gas en elektriciteit.

Het Steunpunt is ook sterk betrokken op de evaluatie van de sociale openbardienstverplichtingen in de gewesten. De aanbevelingen van het Verslag 2008-2009 werden ingebracht als bijdrage voor [het rapport van de VREG en VEA in het kader van de Vlaamse evaluatie](#). Daarnaast neemt het Steunpunt ook deel aan het verticaal overleg energie en neemt het deel aan de werkgroep 'energie en armoede', georganiseerd door de distributienetbeheerder Eandis. In het Waalse Gewest nam het Steunpunt deel aan een rondetafel georganiseerd door de CWAPE.

5.1.3. WERK

Op het informeel verticaal overleg werk en sociale economie van het Vlaamse gewest bracht het Steunpunt zijn kennis en ervaringen in tijdens de bespreking van de thema's die geagendeerd stonden: nieuw regelgevend kader voor werkvloerbegeleiding zowel binnen de sociale als de reguliere economie, vrijwilligerswerk en activering.

5.1.4. HUISVESTING – DAKLOOSHEID

Het Steunpunt werd uitgenodigd voor vergaderingen van de werkgroep 'dak- en thuisloosheid' van de Interministeriële Conferentie voor Maatschappelijke Integratie.

In het kader van de internationale dag van verzet tegen armoede op 17 oktober, werd het Steunpunt uitgenodigd door de Relais social van La Louvière om de belangrijkste aanbevelingen uit haar rapport, alsook de evoluties sinds het uitkomen ervan toe te lichten.

5.2. Specifieke vragen

5.2.1. INVENTARIS KINDERARMOEDE

Op vraag van de Permanente Armoedewerkgroep van de Interministeriële Conferentie Integratie in de Samenleving heeft het Steunpunt een inventaris opgemaakt van initiatieven die een bijdrage leveren in de strijd tegen kinderarmoede. Deze is gebaseerd op antwoorden van gemeenten, OCMW's en provincies op een mailing van het Steunpunt. Het Steunpunt heeft ook contact genomen met verschillende organisaties en verenigingen. De inventaris is zeker niet exhaustief. De nota werd voorgesteld op de vergadering van 8 september van de Permanente Armoedewerkgroep.

De Vlaamse regering heeft [een actieprogramma rond kinderarmoede](#) opgesteld. Het Steunpunt heeft de inventaris van initiatieven 'kinderarmoede' aan de Vlaamse en provinciale administraties doorgegeven in functie van de provinciale rondetafels 'kinderarmoede' die de Vlaams coördinerend minister voor armoedebestrijding in september heeft georganiseerd. Daarnaast heeft het Steunpunt ook een voorbereidende nota rond 'armoede en bijzondere jeugdzorg' gemaakt voor de Studio Kinderarmoede die in december plaats vond.

5.2.2. AUTOMATISERING VAN RECHTEN

De Begeleidingscommissie van het Steunpunt heeft deze gevraagd een inventaris - op federaal niveau - op te maken van de rechten die reeds werden 'geautomatiseerd', waarvan de 'automatisering' bezig is of waarvan een 'automatisering' wenselijk en mogelijk zou zijn. Een gelijkaardige oefening is bezig in Vlaanderen. Het Steunpunt en de Vlaamse administratie hadden in 2011 drie ontmoetingen in functie van uitwisseling en afstemming.

In het kader van deze werkzaamheden heeft het Steunpunt de federale administraties aangeschreven. Er waren ontmoetingen met de FOD Justitie, FOD Economie, FOD Sociale Zekerheid en FOD Mobiliteit.

5.3. Structurele samenwerking met de gewesten, de gemeenschappen en de federale staat

5.3.1. PERMANENT ARMOEDE OVERLEG (PAO) VAN HET VLAAMSE GEWEST EN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

Het Steunpunt neemt deel aan [het horizontaal Permanent Armoede Overleg \(PAO\)](#). Dit is de decretaal bepaalde plaats waar aandachtsambtenaren uit de Vlaamse administratie samen met het Vlaams Netwerk en een aantal andere partners (waaronder het Steunpunt) samenkomen, onder meer om het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA) voor te bereiden, op te volgen en te evalueren.

In 2011 droeg het Steunpunt bij tot de verdere afhandeling van het Voortgangsrapport 2010-2011 van het [VAPA 2010-2014](#). In Bijlage 2 van dit rapport zijn de voorstellen van het Steunpunt opgenomen tot samenwerking en afstemming met het Vlaamse bestuursniveau. Het Steunpunt droeg ook bij aan de bijsturing van het VAPA 2011 en aan het Actieprogramma Kinderarmoede. Op het PAO van 28 juni stelde het Steunpunt het Verslag 2008-2009 voor en zijn werkzaamheden rond automatisering.

Het Steunpunt neemt ook deel aan verschillende [verticale PAO's](#). Het verticaal overleg is het overleg dat per beleidsdomein wordt georganiseerd met als doel de specifieke beleidsinitiatieven te toetsen aan de visie en de ervaring van de doelgroep en voorstellen tot bijsturing te formuleren.

Het Steunpunt is lid van de volgende verticale overleggen:

- informeel verticaal overleg werk en sociale economie;
- energie;
- water.

5.3.2. AGORA-OVERLEG VAN DE FRANSE GEMEENSCHAP

Het Steunpunt is in 2011 de groep Agora blijven ondersteunen, die reeds sinds enkele jaren bijeenkomt binnen de Algemene Directie van de Bijzondere Jeugdzorg in de Franse Gemeenschap (DGAJ). Het is op vraag van de minister voor Bijzondere Jeugdzorg dat het Steunpunt betrokken werd bij deze denkgroep die in 1998 werd opgericht om op vraag van de Interministeriële Conferentie voor Maatschappelijke Integratie het decreet betreffende de Bijzondere Jeugdzorg te evalueren "*met de bedoeling plaatsingen wegens armoede te vermijden en de ouder-kindrelatie te vrijwaren*". Aan de ontmoetingen wordt deelgenomen door consulenten, directeurs en afgevaardigden, net als door leden van de DGAJ, een lid van het kabinet van de minister, een vertegenwoordiger van de AGASS (Administration générale de l'Aide à la jeunesse, de la Santé et du Sport) en verenigingen waar armen het woord nemen.

Er vonden 7 vergaderingen plaats in 2011. De gedachtewisselingen over de transparantie bij de voorbereiding en de communicatie van professionele geschriften of documenten werden verder gezet. Op 29 november 2011 organiseerde de groep Agora een studiedag over dit thema waaraan 160 mensen deelnamen (beroepskrachten uit SAJ, SPJ, IPPJ, Samio, de DGAJ en verenigingen waar armen het woord nemen).

De evaluatie is erg positief, de vooropgestelde doelstellingen - in termen van sensibilisatie en bewustwording van de tussenkomende partijen van de noodzaak om gezinnen te beschouwen als volwaardige partners die respect verdienen – werden bereikt. Het verslag zal begin 2012 gepubliceerd worden.

5.3.3. WERKGROEP 'ACTIES' EN 'INDICATOREN' IN HET KADER VAN DE EUROPESE STRATEGIE 2020 INZAKE ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING

Deze samenwerking kwam reeds aan bod in punt 4.5.2..

5.3.4. DEELNAME AAN HET BEGELEIDINGSCOMITE VAN HET PROJECT "ERVARINGSDESKUNDIGEN IN ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING"

Het Steunpunt is lid van het begeleidingscomité van het project "ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting". Dit project wordt geleid door de POD Maatschappelijke Integratie en bestaat uit de aanwerving van ervaringsdeskundigen door deze POD. Nadien worden de ervaringsdeskundigen gedetacheerd naar verschillende federale overheidsdiensten waar ze een specifieke opleiding krijgen.

Het Steunpunt heeft ook het plezier gehad een groep ervaringsdeskundigen te ontvangen, met als doel een informele uitwisseling over onze opdrachten en activiteiten.

5.4. Medewerking aan de werkzaamheden van andere diensten en organisaties

Het Steunpunt tracht zo veel mogelijk in te gaan op vragen van andere diensten en organisaties voor informatie of medewerking aan bepaalde activiteiten. Deze ondersteuning kan de vorm aannemen van een ontmoeting, een bijdrage op of deelname aan een studiedag, deelname aan een jury of commissie, enzovoort.

5.4.1. VRAGEN EN INIATIEVEN VAN DIENSTEN EN ORGANISATIES

Het Steunpunt krijgt regelmatig vragen van organisaties voor een ontmoeting in functie van informatie, doorverwijzing of afstemming. In 2011 gingen dergelijke ontmoetingen door met: Project 'ervaringsdeskundigen' van de POD Maatschappelijke Integratie (voorstelling van het Steunpunt), ontmoeting met diversiteitsdienst van Selor (toegankelijker maken taalgebruik/toegang tot overheidsjobs)

5.4.2. COMMISSIES EN JURY'S

Medewerkers van het Steunpunt nemen deel aan volgende jury's of commissies:

- Adviescommissie Armoede van de Provincie Limburg;
- Jury Armoedefonds van de Koning Boudewijnstichting (deux en 2011);
- Jury 'Federale Armoedeprijs';
- Adviesgroep van het project 'Verankering van hulpverlening voor zelfstandigen in OCMW's' (Efrem vzw, met ondersteuning van Cera);
- Begeleidingscommissie Federaal Jaarboek Armoede 2011 (POD Maatschappelijke Integratie);
- Klankbordwerkgroep 'waterverkoopreglement' (Vlaamse MilieuMaatschappij)

5.4.3. BIJDRAGEN AAN STUDIEDAGEN EN COLLOQUIA

In 2011 leverden de medewerkers een volgende bijdragen op studiedagen en colloquia:

- Panellid Gents Armoedeforum (25/01/2011, Cel Armoedebestrijding, stad Gent);
- Inleiding over armoedebestrijding in België (15/02/2011, Universiteit Antwerpen);
- Presentatie over rurale armoede (01/03/2011, Vlewa);
- Workshop over armoede en bijzondere jeugdzorg (04/03/2011, 'Les 20 ans du décret du 4 mars 1991 relatif à l'aide à la jeunesse);
- Seminarie over alternatieve woonvormen (14/03/2011, Etopia);
- Panel over de kijk van vrouwen op globale problemen zoals armoede (14/03/2011, Golden Rose);
- Voorstelling van de resultaten van de bevraging bij de watermaatschappijen (21/03/2011, Comité de controle de l'eau/CESRW);
- Lezing postgraduaat armoede en participatie (24/03/2011, Vakgroep Sociale Agogiek, Universiteit Gent);
- Voorstelling tweajaarlijks Verslag 2008-2009 (28/03/2011, Intercabinets Wallonie-Communauté française);
- Expertgroep Migratie en armoede (06/04/2011, OASes);
- Evaluatie Europees Jaar 2010 (19/04/2011, POD MI);
- Deelname aan mise au vert (26/04/2011, cellule habitat durable, cabinet Nollet);
- Debat over armoede (27/04/2011, Ecolo Berchem Saint Agathe);
- Projectencommissie Gelijke Kansen (03/05/2011, Provincie Limburg);
- Werkgroepvoorzitter studiedag 'Energiearmoede stijgt! Wie keert het tij?' (10/05/2011, Samenlevingsopbouw Antwerpen Provincie)
- Panel 'les pauvres font de la politique' (16/05/2011, FCSS, CBCS, Agence Alter, FBLP);
- Debat over armoede (31/05/2011, pivot d'Etterbeek);
- Voorstelling tweajaarlijks Verslag 2008-2009 (17/06/2011, VESOC);
- Debat 'La pauvreté en Belgique et les interactions avec la mobilité et les transports (17/06/2011, SPF Mobilité, ATD Quart Monde, Service de lutte contre la pauvreté);
- Voorstelling tweajaarlijks Verslag 2008-2009 (28/06/2011, parlement wallon, commission action sociale, santé);
- Voorstelling tweajaarlijks Verslag 2008-2009 (28/06/2011, Horizontaal Permanent Armoede Overleg – Vlaamse administratie);
- Deelname aan Workshop Energie-armoede (15/09/2011, OASes);
- Deelname aan Gents Armoedeplatform (04/10/2011, Cel armoedebestrijding, stad Gent);
- Toespraak op opening tentoonstelling 'Samen voor waardigheid – s'Unir pour la dignité de tous' (08/10/2011, ATD Vierde Wereld);
- Voorstelling tweajaarlijks Verslag 2008-2009 over dakloosheid (14/10/2011, Interparlementaire Werkgroep Armoedebestrijding);
- Conclusies op het colloquium 'Enfants consommateurs et pauvreté' (17/10/2011, ville de Huy);
- Voorstelling van de aanbevelingen en opvolging van het Verslag dakloosheid (17/10/2011, Relais social urbain de La Louvière);
- Deelname aan hearing plattelandsprojecten (04/11/2011, Koning Boudewijnstichting)
- Workshops (2) over 'transparence des écrits dans l'aide à la jeunesse' (29/11/2011, DGAJ);
- Presentatie betreffende aanbevelingen rond energie in het tweajaarlijks Verslag 2008-2009 op de Rondetafel 'Tot uw dienst. Naar een consumentvriendelijker energiebeleid' (08/12/2011, FOD Economie

5.4.4. INDIVIDUELE VRAGEN

Het Steunpunt ontvangt ook heel wat individuele vragen via email of telefoon (totaal = 141). Het gaat hierbij vooral om informatieve vragen van beroepskrachten van organisaties of instellingen, journalisten, studenten en docenten... Vele van deze vragen gaan over cijfers. Daarnaast zijn er vragen voor hulp. Deze handelen veelal over financiële moeilijkheden. Bij hulpvragen tracht het Steunpunt naar een concrete organisatie door te verwijzen die in de regio van de hulpvrager ondersteuning kan bieden bij het zoeken naar een antwoord op de hulpvraag. In tegenstelling tot 2010, waren er in 2011 minder hulpvragen, maar meer vragen in het kader van een school- of studentenopdracht. In het kader van mediareportages werd het Steunpunt herhaaldelijk gevraagd om contacten te leggen met mensen in armoede die konden getuigen.

6. INSTRUMENTEN OM DE DOELSTELLINGEN TE REALISEREN

6.1. Beheersorganen van het steunpunt

Het Steunpunt is ondergebracht bij het [Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding](#) (verder: Centrum), maar heeft een eigen wettelijke basis (het Samenwerkingsakkoord), eigen [beheersorganen](#) (het Beheerscomité en de Begeleidingscommissie) en een apart budget.

6.1.1. BEHEERSCOMITE

Het Beheerscomité van het Steunpunt heeft drie opdrachten: toezien op de goede uitvoering van het Samenwerkingsakkoord, de behoeften inzake personeelsbezetting evalueren en een ontwerpbegroting uitwerken (art. 7 van het Samenwerkingsakkoord).

Het Beheerscomité heeft in 2011 vier keer vergaderd.

Samenstelling in 2011:

Voorzitter : Ides Nicaise ; Ondervoorzitter : Muriel Rabau

Véronique De Baets, Magda de Meyer, Anne Vandebussche (op voordracht van de federale Staat) ; Marijke Enghien, Liesbet Stevens (vervangen in april 2010 door Benny Biets en kort voor het einde van het jaar door Magda de Meyer), Frederic Vanhauwaert (op voordracht van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest) ; Carine Jansen, Benoit Parmentier (op voordracht van het Waals Gewest in overleg met de Franse Gemeenschap) ; Martine Motteux, Luc Notredame (op voordracht van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in overleg met de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie) ; Karin Fatzaun (op voordracht van de Duitstalige Gemeenschap)).

De Directeur en de Adjunct-directeur van het Centrum alsook de coördinatrice van het Steunpunt zijn leden van het beheerscomité met raadgevende stem.

6.1.2. BEGELEIDINGSCOMMISSIE

De Begeleidingscommissie, die wordt voorgezeten door de Staatssecretaris voor Armoedebestrijding, is opgericht om de inhoud van de werkzaamheden van het Steunpunt op te volgen en na te gaan of de methodologie gerespecteerd wordt (art. 8 van het Samenwerkingsakkoord).

De Begeleidingscommissie heeft in 2011 vijf keer vergaderd.

Samenstelling in 2011:

Voorzitter : Philippe Courard, Staatssecretaris voor armoedebestrijding

Sévrine Bailleux, Paul Palsterman, Bjorn Cuyt, Sonia Kohnenmergen (sociale partners) ; Ivan Dechamps en Ignace Leus (ziekteverzekeringsinstellingen) ; Diane Moras, Ludo Horemans, Paul Trigalet, Marc Otjacques en Régis De Muylder, in de loop van het jaar vervangen door Herman van Breen (organisaties waar armen het woord nemen) ; Christine Dekoninck, Christophe Ernotte et Piet Van Schuylenberg (Verenigingen van Steden en Gemeenten/OCMW).

Christine Mahy en Rocco Vitali worden uitgenodigd als observator (Réseau wallon en Forum bruxellois ; het Vlaams Netwerk en het Belgisch Netwerk zijn al lid).
De leden van het Beheerscomité zijn ook lid van de Begeleidingscommissie.

6.2. Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding

Het Steunpunt neemt een bijzondere plaats in binnen het [Centrum](#). Er bestaat geen enkele twijfel over dat ze inhoudelijk nauw met elkaar verwant zijn. Discriminatie leidt immers tot armoede, wat het motief er ook van moge zijn. Twee beschermde criteria, vermogen en sociale afkomst, staan rechtstreeks in verband met armoede. Mensen van buitenlandse afkomst zijn oververtegenwoordigd binnen de armen. Het is dan ook niet meer dan natuurlijk dat er banden bestaan tussen het Steunpunt en het Centrum.

In 2011 heeft het Steunpunt zijn medewerking aan de werkzaamheden van de werkgroep huisvesting gecontinueerd. Daarnaast neemt het deel aan een reflectie over het thema vergrijzing tussen verschillende diensten van het Centrum, in het kader van de voorbereiding van het Europees jaar van actief ouder worden en solidariteit tussen de generaties, op vraag van FOD Sociale Zekerheid.

Anderzijds werden de collega's van het Centrum uitgenodigd op het overleg dat het Steunpunt organiseerde over aangelegenheden die onder hun bevoegdheid vallen (bijvoorbeeld het seminarie rond een resultaatsverbintenis betreffende het recht op wonen en het overleg over transitie onderwijs-arbeidsmarkt).

De voorzitter en de vice-voorzitter van het Beheerscomité van het Steunpunt worden uitgenodigd op de raad van bestuur van het Centrum wanneer er punten op de agenda staan met betrekking tot armoede. De coördinatrice dd neemt deel aan de vergaderingen van de raad van bestuur van het Centrum en aan de stafvergaderingen. Het personeel wordt uitgenodigd op de algemene vergaderingen, en op vergaderingen over inhoudelijke aangelegenheden.

Omgekeerd heeft de directie van het Centrum een raadgevende stem op het Beheerscomité van het Steunpunt tot bestrijding van armoede.

6.3. Team

In 2011 werden de werkzaamheden van het Steunpunt gestuurd door 11 mensen (een gemiddelde van 8,5 voltijds equivalenten).

Elke week vinden er teamvergaderingen plaats. Daarop wordt het werk gecoördineerd, kunnen collega's met elkaar van gedachten wisselen, wordt de inhoud verder uitgediept... Dat alles vanuit een transversale benadering.

Samenstelling van het team 2011

Ghislaine Adriaensens (100%), Alexis Andries (70 % tot 28/02, daarna 50%), Virginie Bosquet (50% tot 31/08), Françoise De Boe (100%), Marilène De Mol (100%, 80% van maart tot en met juli), Sophie Galand (100%), Veerle Stroobants (80%), Henk Termote (100%), Angela van de Wiel (50% tot 01/05 en daarna 70%), Henk Van Hootegem (80%), Gilles Van Impe (50 %).

Medewerkers hebben volgende opleidingen gevolgd:

- Managementopleiding voor de departements- en diensthoofden van het Centrum;
- Bachelor 'Rechten'

Daarnaast namen in 2011 de medewerkers van het Steunpunt deel aan volgende studiedagen en colloquia:

- Comment contribuer à la réduction des inégalités sociales? (24/01/2011, DGAJ/ONE/Délégué droits de l'enfant);
- Les écoles de devoirs: un outil de lutte contre la pauvreté? (28/01/2011, Forum bruxellois de lutte contre la pauvreté);
- Conférence de Robert Castel: de la précarité au précarariat (17/02/2011, UP/FGTB);
- Rondetafel Vlaams Hervormingsprogramma (22/02/2011, Vleva);
- Evaluation de l'activation du comportement de recherche d'emploi (24/02/2011, ucl);
- Van basisschool tot arbeidsmarkt: de overheid coacht mee (25/02/2011, Steunpunt studie- en schoolloopbanen);
- Responsabilité sociale partagée: restituer la confiance et assurer une cohésion sociale durable dans un contexte de transition (28/02/2011, Conseil de l'Europe et Commission européenne);
- Présentation site www.enlignedirecte.be (03/03/2011, Délégué général droits enfant);
- Les pauvres font de la politique. Impacts, perspectives de la participation? (17/03/2011, agence Alter Echos, FCSS, Forum bruxellois de lutte contre la pauvreté);
- Debatlunch Leerplicht en leerrecht (18/03/2011, COJ);
- Audition sur le 'sans-abrisme' (19/03/2011, CESE);
- ViA-rondetafel kinderarmoede (24/03/2011, Vlaams vice minister president Ingrid Lieten);
- Colloque sur la vacance immobilière (25/03/2011, FUSL, Renovassistance);
- Lezing 'Free to work' (28/03/2011, FOD Sociale Zekerheid, DG Beleidsondersteuning);
- De rechten van de mens, wat ben je ermee? (01/04/2011, Commissie Juridische Bijstand Leuven);
- Jeune en désaffiliation scolaire-vie active (27/04/2011, Le Grain asbl);
- Comment contribuer à la réduction des inégalités sociales dans le champ socio-éducatif? (27/04/2011, DGAJ, ONE, Délégué aux droits de l'enfant);
- Les pauvres font de la politique (02/05/2011, agence Alter Echos, FCSS, Forum bruxellois de lutte contre la pauvreté);
- Des logements adaptés à nos parcours de vie (05/05/2011, La Ligue des Familles);
- Werk en welzijn verankerd (17/05/2011, HIVA-K.U.Leuven, Bind-Kracht, CAW Metropool en VDAB Antwerpen);
- Uitreiking Federale Prijs Armoedebestrijding 2011 (18/05/2011, POD Maatschappelijke Integratie);
- INTERREG - insalubrité et logement alternatif (19/05/2011, Habitat et Participation, Relogeas);
- Publics défavorisés et déplacements durables: le crash-test (24/05/2011, Alter Echos);
- Pauvreté en milieu rural (26/05/2011, Université de Liège et CERA);
- Bilan social de L' Union européenne 2010 (30/05/2011, Observatoire social européen – Etui);
- Voorstelling advies 'Wonen en armoede' (08/06/2011, Vlaamse Woonraad);
- INTERREG - insalubrité et logement alternatif (09/06/2011, Habitat et Participation, Relogeas);
- Rechten van ouders: hoe zien die eruit als hulpverlening tussen komt? (10/06/2011, Roppov);
- A smart social inclusion policy for Europe 2020: the role of education and training (19/06/2011, Observatoire social européen Ose);
- Huisvesting in tijden van schaarste (23/06/2011, Itinera);
- Colloquium 'Garantir l'accès à l'énergie pour tous en Région wallonne: quelles propositions?' (29/06/2011, Rwade);
- Droit au logement, aujourd'hui et demain (14/10/2011, OCMW Molenbeek);
- Journée de lutte contre la misère (17/10/2011, Réseau wallon de lutte contre la pauvreté);
- Peer Review 'Ex-ante evaluation' (17-18/10/2011, FOD Sociale Zekerheid);
- Présentation des nouveaux chiffres de l'aide à la jeunesse communauté française (08/11/2011, DGAJ);

- Publieksmoment Woonbeleidsplan Vlaanderen (29/11/2011, Afdeling woonbeleid Vlaanderen);
- Colloquium Armoede en Sociale Uitsluiting - Jaarboek 2011 (06/12/2011,OASeS);
- Quel avenir pour l'assurance chômage? (12/12/2011, CSCE);
- Conférence de presse - trouver un toi pour les sans-abris en activant les lois permettant de réquisitionner des bâtiments vides (21/12/2011 Ligue des droits de l'homme)

6.4. Communicatie

Het Steunpunt tracht op een duidelijke en transparante manier zijn werkzaamheden extern te communiceren. Hiertoe heeft het verschillende instrumenten tot zijn beschikking: de website, persconferenties en persberichten, publicaties en een nieuwsflits.

6.4.1. WEBSITE

Het Steunpunt communiceert hoofdzakelijk via zijn [website](#). De website is het visitekaartje van het Steunpunt: ze legt uit waar het Steunpunt voor staat en wat het doet. Ze is echter ook het ideale middel om het rijke materiaal - informatie uit een diversiteit van bronnen - dat het Steunpunt verzamelt en onderzoekt, te ontsluiten en openbaar te maken.

Via de website, met de drie taalversies (www.armoedebestrijding.be - www.luttepauvrete.be - www.armutsbekaempfung.be), worden de verschillende teksten en het werk van het Steunpunt maximaal ter beschikking gesteld en linken gelegd naar het materiaal van andere diensten en instellingen. Een Engelstalige webpagina was tot op heden beschikbaar, maar in 2011 werd deze taalversie ontwikkeld door middel van een eigen website (www.combatpoverty.be).

Zoals ook in de voorbije jaren, blijft de meest geconsulteerde pagina de rubriek '[feiten en cijfers](#)', waarbij de meeste bezochte vraag deze is over [de minimumuitkeringen](#) (zowel in het Nederlands als het Frans).

In 2011 werden de werkzaamheden opgestart om de website te herstructureren tot een thematische website. Vier thema's werden aangepakt: arbeid; discriminatie; huisvesting en overgang van onderwijs naar arbeid.

6.4.2. NIEUWSFLITS

In 2011 stuurde het Steunpunt een aantal nieuwsflitsen naar al zijn contacten:

- 3 maart: "Wetenschappelijke studie geeft zicht op leefomstandigheden van daklozen en mensen zonder papieren."
- 13 april 2011: "Armoede en discriminatie bestrijden: twee zijden van eenzelfde medaille."
- 26 mei: "Wet huurwaarborg werkt niet. Parlement moet actie ondernemen."
- 6 juli: "Een link tussen leven in armoede en maatregelen bijzondere jeugdbijstand."
- 24 augustus: "15 getuigenissen, 1 strijd. De strijd tegen armoede is een zaak van iedereen."

Er werd promotie gemaakt voor de Nieuwsflits en bezoekers kunnen zich via de website inschrijven. Van deze mogelijkheid wordt meer en meer gebruik gemaakt.

6.4.3. MEDIA

Het Steunpunt tracht via de organisatie van persconferenties en het uitbrengen van persberichten aandacht in de pers te verkrijgen voor het thema van armoede en sociale uitsluiting. In 2011 werden volgende persacties ondernomen:

- Persconferentie: [Enquête over inkomen en leefomstandigheden van dak- en thuislozen en mensen in onwettig verblijf](#), 3 maart 2011.
- Persconferentie: [Wet huurwaarborg werkt niet! Parlement moet actie ondernemen](#), 26 mei 2011.
- Persconferentie: [Voorstelling van het tweejaarlijkse Verslag 2010-2011](#), 5 januari 2012. We vermelden deze persconferentie, hoewel ze doorging in 2012, omdat het tweejaarlijkse Verslag het resultaat is van een belangrijk deel van de werkzaamheden van het Steunpunt in 2011.

Daarnaast antwoordt het Steunpunt regelmatig op vragen van journalisten wanneer deze een artikel of reportage wensen uit te werken.

Voor zijn contacten met de pers, persberichten en persconferenties kan het Steunpunt terugvallen op de expertise van de communicatiedienst van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding.

6.4.4. PUBLICATIES

Samen met communicatiebureau Alter, publiceerde het Steunpunt een reeks portretten onder de titel '[Armoede: 15 getuigenissen, 1 strijd](#)'. 2010 was het Europees jaar van de bestrijding van armoede: de ideale gelegenheid om vijftien burgers op een eerlijke en soms ontroerende manier te laten vertellen over hun persoonlijke visie op - en strijd tegen - armoede.

Medewerkers van het Steunpunt publiceerden in 2011 enkele artikels in tijdschriften. Deze zijn te consulteren op : <http://www.armoedebestrijding.be/publicatiessteunpuntartikels.htm>.

Van het seminarie "Naar een effectief recht op wonen: welke lessen kunnen we trekken uit de Franse en Schotse ervaringen?" dat plaatsvond op 18 maart 2011, werd het [verslag](#) gepubliceerd.

6.5. Balans en resultaatrekening 2011

Balans op 31/12/2011 (x 1.000 €)

Activa	662	Passiva	662
Vaste activa	0	Kapitaal	0
Materiële activa	0	Gecumuleerd resultaat	493
Financiële activa	0	Voorzieningen	72
Vlottende activa	662	Schulden	97
Handelsvorderingen	39	Leveranciers	71
Geldbeleggingen	523	Sociale schulden	26
Liquide middelen	100	Overige schulden	0

Resultatenrekening 2011 (x 1.000 €)

Opbrengsten	656	Kosten	772
Toelagen	609	Projectkosten	56
Projectopbrengsten	43	Werkingskosten	222
Overige opbrengsten	1	Personeelskosten	494
Financiële opbrengsten	3	Afschrijvingen	0
Uitzonderlijke opbrengsten	0	Uitzonderlijke kosten	0
			-
		Resultaat van het boekjaar 2011	116

7. BIJLAGEN

7.1. Samenwerkingsakkoord

Het Samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de bestendinging van het armoedebeleid werd ondertekend te Brussel op 5 mei 1998, en goedgekeurd door:

- >> De Vlaamse Gemeenschap, decreet van 17 november 1998, B.S. van 16 december 1998
- >> De federale Staat, wet van 27 januari 1999, B.S. van 10 juli 1999
- >> De Franse Gemeenschap, decreet van 30 november 1998, B.S. van 10 juli 1999
- >> De Duitstalige Gemeenschap, decreet van 30 november 1998, B.S. van 10 juli 1999
- >> Het Waals Gewest, decreet van 1 april 1999, B.S. van 10 juli 1999
- >> Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ordonnantie van 20 mei 1999, B.S. van 10 juli 1999

TEKST VAN HET AKKOORD

Gelet op artikel 77 van de Grondwet;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, inzonderheid op artikel 92bis, § 1, ingevoegd bij de bijzondere wet van 8 augustus 1988 en gewijzigd bij de wet van 16 juli 1993;

Gelet op de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen, inzonderheid op artikelen 42 en 63;

Gelet op de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap, inzonderheid op artikel 55bis, ingevoegd bij de wet van 18 juli 1990 en gewijzigd bij de wet van 5 mei 1993;

Gelet op de beslissing van het Overlegcomité Federale Regering - Gemeenschaps- en Gewestregeringen van 3 december 1997;

Overwegende dat bestaansonzekerheid, armoede en sociale, economische en culturele uitsluiting, zelfs voor één enkele persoon, op een ernstige manier afbreuk doen aan de waardigheid en aan de gelijke en vervreembare rechten voor alle personen;

Overwegende dat het herstellen van de voorwaarden voor menselijke waardigheid en de uitoefening van de rechten van de mens, zoals bepaald in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 10 december 1948 en in de twee Internationale Verdragen inzake economische, sociale en culturele rechten en inzake burgerrechten en politieke rechten van 19 december 1966, een gemeenschappelijk doel is voor iedere overheid van het land;

Overwegende dat daartoe voortdurende en gecoördineerde inspanningen nodig zijn van elke overheid apart en van allen samen, voor het uitstippelen, het uitvoeren en het evalueren van het beleid tot voorkoming van bestaansonzekerheid, tot bestrijding van de armoede en tot integratie van de personen in de samenleving;

Overwegende dat de sociale zekerheid prioritair is voor het behoud van de sociale samenhang en voor het voorkomen van bestaansonzekerheid, armoede en sociale ongelijkheid en voor de menselijke emancipatie;

Overwegende dat het nodig is de bestendinging van dit integratiebeleid te waarborgen, namelijk door het aanpassen en het ontwikkelen van de openbare dienstverlening;

Overwegende dat de betrokkenheid van alle personen bij dit integratiebeleid, reeds bij het uitstippelen ervan, door de overheid moet gewaarborgd worden;

- >> De Federale Staat, vertegenwoordigd door de Eerste Minister, de Minister van Sociale Zaken, de Minister van Tewerkstelling en Arbeid, belast met het beleid van gelijke kansen voor mannen en vrouwen, de Minister van Volksgezondheid en Pensioenen en de Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie;
- >> De Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest, vertegenwoordigd door hun Regering, in de persoon van de Minister-President en de Ministers bevoegd voor de coördinatie van het armoedebeleid en voor de bijstand aan personen;
- >> De Franse Gemeenschap, vertegenwoordigd door haar Regering, in de persoon van de Minister-President;
- >> De Duitstalige Gemeenschap, vertegenwoordigd door haar Regering, in de persoon van de Minister-President en de Minister van Jeugd, Vorming, Media en Sociale Zaken;
- >> Het Waals Gewest, vertegenwoordigd door de Minister-President en de Minister van Sociale Actie;
- >> Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, vertegenwoordigd door de Minister-President;
- >> De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, vertegenwoordigd door de leden van het Verenigd College bevoegd voor Bijstand aan Personen;

Kwamen het volgende overeen :

ARTIKEL 1STE

Zonder afbreuk te doen aan hun eigen bevoegdheden verbinden de ondertekenende partijen zich ertoe hun beleid tot voorkoming van bestaansonzekerheid, tot bestrijding van de armoede en tot integratie van de personen in de samenleving voort te zetten en te coördineren op basis van de hierna volgende principes:

- >> Het realiseren van de sociale rechten, vastgelegd in artikel 23 van de Grondwet;
- >> Een gelijke toegang voor iedereen tot al deze rechten, wat ook maatregelen van positieve actie kan inhouden;
- >> Het invoeren en versterken van de modaliteiten voor de deelneming van alle betrokken overheden en personen, inzonderheid van personen die in armoede leven, aan het uitstippelen, het uitwerken en het evalueren van dit beleid;
- >> Een beleid van maatschappelijke integratie is een inclusief, globaal en gecoördineerd beleid, dit wil zeggen dat het moet gevoerd worden op alle bevoegdheidsgebieden en dat een voortdurende evaluatie van alle ondernomen en overwogen initiatieven en acties daartoe vereist is.

ARTIKEL 2

Daarom verbinden de ondertekenende partijen zich ertoe bij te dragen elkeen binnen hun bevoegdheden aan een "Verslag over Bestaansonzekerheid, Armoede, Sociale Uitsluiting en Ongelijke Toegang tot de Rechten", verder "het Verslag" genoemd. Dit wordt tweejaarlijks tegen de maand november opgemaakt door het "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting", voorzien in artikel 5 van dit akkoord, op basis van de bijdrage van de partijen. Het verslag wordt in de drie landstalen opgemaakt.

Het bevat minstens:

- >> Een evaluatie van de evolutie van onzekere levensomstandigheden, van armoede en van sociale uitsluiting op basis van indicatoren zoals zij overeenkomstig artikel 3 worden vastgelegd;

- >> Een evaluatie van de daadwerkelijke uitoefening van sociale, economische, culturele, politieke en burgerrechten alsook van de ongelijkheid die blijft bestaan wat betreft de toegang tot de rechten;
- >> Een inventaris en een evaluatie van het beleid en van de acties die sinds het vorig verslag werden gevoerd;
- >> Concrete aanbevelingen en voorstellen om de toestand van de betrokken personen op alle in dit artikel bedoelde gebieden zowel op lange als op korte termijn te verbeteren.

ARTIKEL 3

Na overleg met de wetenschappelijke wereld, de bevoegde administraties en instellingen, de sociale partners en de organisaties waar de armen het woord nemen, zullen de ondertekenende partijen onderzoeken welke kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren en instrumenten kunnen gebruikt en/of uitgewerkt worden om de evolutie op alle in artikel 2 bedoelde gebieden te analyseren, opdat de bevoegde overheden op de meest passende manier kunnen ingrijpen. Een eerste reeks indicatoren zal worden vastgelegd voor 15 november 1998.

Zonder afbreuk te doen aan de wetten en reglementen betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de individuen, verbinden de ondertekenende partijen zich ertoe alle gegevens waarover een voorafgaand akkoord wordt bereikt kosteloos ter beschikking te stellen van het "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting" of de toegang tot deze gegevens te vergemakkelijken, indien ze behoren tot externe diensten. De ondertekenende partijen hebben ook toegang tot deze gegevens.

ARTIKEL 4

§1ste Het Verslag wordt via de Interministeriële Conferentie Sociale Integratie vermeld in artikel 9 overhandigd aan de federale Regering en aan de Regeringen van de Gemeenschappen en van de Gewesten, die zich ertoe verbinden het aan hun Raden, Parlementen of Vergaderingen te bezorgen.

§2 De Federale Regering bezorgt het Verslag binnen de maand na ontvangst aan de Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven die op hun beurt binnen de maand advies uit brengen, namelijk over de gebieden die tot hun taken behoren. De Gemeenschappen en Gewesten vragen eveneens advies aan hun adviesorganen die op dit vlak bevoegd zijn volgens dezelfde procedure.

§3 Alle ondertekenende partijen verbinden er zich toe een debat te houden over de inhoud van het verslag en van de adviezen, inzonderheid over de aanbevelingen en voorstellen van het verslag.

ARTIKEL 5

§1ste Om het voorgaande te kunnen realiseren wordt een "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting" opgericht, belast met de volgende opdrachten:

- >> Informatie over bestaansonzekerheid, armoede, sociale uitsluiting en toegang tot de rechten inventariseren, systematiseren en analyseren op basis van de indicatoren, zoals bepaald in artikel 3;
- >> Concrete aanbevelingen en voorstellen doen om het beleid en de initiatieven tot voorkoming van bestaansonzekerheid, tot bestrijding van de armoede en tot integratie van de personen in de samenleving te verbeteren;
- >> Minstens om de twee jaar een Verslag zoals bedoeld in artikel 2 opmaken;

- >> Op verzoek van één van de ondertekenende partijen, van de Interministeriële Conferentie Sociale Integratie of op eigen initiatief adviezen uitbrengen of interimverslagen opmaken over ieder vraagstuk dat betrekking heeft op een gebied dat tot zijn opdrachten behoort;
- >> Structureel overleg organiseren met de armsten.

§2 Om de doelstellingen van § 1 waar te maken betreft het Steunpunt de verenigingen waar de armen het woord nemen op een structurele en bestendige manier bij zijn werkzaamheden, hierbij gebruikmakend van de dialoogmethode zoals ze ontwikkeld werd bij het tot standkomen van het "Algemeen Verslag over de Armoede".

Het Steunpunt kan ook een beroep doen op alle personen en op openbare of privé organisaties die op dit vlak deskundig zijn.

ARTIKEL 6

§1ste Het "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting" wordt opgericht als drietalige instelling op federaal niveau, bij het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding. Het wordt gesubsidieerd door alle betrokken partijen. Voor 1998 wordt een budget ter beschikking gesteld van 20 miljoen frank:

- >> 15.000.000 BF door de federale Staat;
- >> 2.800.000 BF door de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest;
- >> 1.700.000 BF door het Waals Gewest (in overleg met de Franse en de Duitstalige Gemeenschap);
- >> 500.000 BF door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (in overleg met de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie).

De bedragen worden jaarlijks geïndexeerd. Het budget kan mits akkoord van alle betrokken partijen worden aangepast na evaluatie door middel van een aanhangsel bij dit samenwerkingsakkoord.

De bedragen worden gestort voor maart van het jaar waarop ze betrekking hebben.

§2 Er moet een permanente en structurele samenwerking zijn tussen het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en de bevoegde administraties van de Gemeenschappen en Gewesten. Daartoe worden aan het "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting" wetenschappelijke medewerkers onder één of andere vorm ter beschikking gesteld door de drie Gewesten, namelijk 1,5 full-time equivalent door het Vlaams Gewest, 1 full-time equivalent door het Waals Gewest en 1/2 full-time equivalent door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Indien het om ambtenaren gaat blijven deze deel uitmaken van het personeel van het Gewest.

§3 De Gemeenschappen en de Gewesten zorgen, in volle respect voor elkanders bevoegdheden en budgetten, voor de erkenning en aanmoediging van organisaties waar armen het woord nemen.

ARTIKEL 7

§1ste Een Beheerscomité wordt bij het "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting" opgericht, met de volgende opdrachten:

- >> Ervoor zorgen dat dit samenwerkingsakkoord correct wordt uitgevoerd;
- >> Op voorstel van de Begeleidingscommissie, voorzien in artikel 8, beroep doen op wetenschappelijke instellingen of gespecialiseerde studiediensten die, gelet op hun

ervaring en het materieel waarover zij beschikken, het "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting" kunnen bijstaan in het vervullen van zijn taken. In dit geval moet een overeenkomst worden gesloten met het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding;

- >> Het opmaken voor het "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting" van een ontwerp van budget waarvan het beheer strikt gescheiden is van de organieke dotatie voor het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding;
- >> Het bepalen van het personeelsbehoefteplan en inzonderheid het functieprofiel van de coördinator.

§2 De Voorzitter en de Ondervoorzitter van het Beheerscomité en de coördinator van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting wonen de vergaderingen van de Raad van Beheer van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding bij met raadgevende stem, wanneer punten die betrekking hebben op het "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting" op de agenda staan.

§3 Naast de vertegenwoordiger van de Eerste Minister die het Beheerscomité voorzigt, telt dit comité 12 leden onder wie:

- >> 4 leden voorgedragen door de federale Staat;
- >> 3 leden voorgedragen door de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest;
- >> 2 leden voorgedragen door het Waals Gewest in overleg met de Franse Gemeenschap;
- >> 2 leden voorgedragen door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in overleg met de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, onder wie één Nederlandstalige en één Franstalige;
- >> 1 lid voorgedragen door de Duitstalige Gemeenschap.

Deze leden worden aangesteld op grond van hun deskundigheid en ervaring op de in dit samenwerkingsakkoord bedoelde gebieden. Ze worden door de respectieve Regeringen aangesteld en bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit benoemd voor een hernieuwbaar mandaat van 6 jaar.

§4 Daarnaast zijn de Directeur en de Adjunct-directeur van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding alsook de coördinator van het "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting" leden van het Beheerscomité met raadgevende stem.

ARTIKEL 8

Er wordt een Begeleidingscommissie opgericht onder voorzitterschap van de minister of staatssecretaris die Maatschappelijke Integratie onder zijn bevoegdheid heeft, die de werkzaamheden van het "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting" begeleidt. De Begeleidingscommissie bewaakt ook de methodologie en criteria zoals bepaald in artikel 3, evenals de vooruitgang van het Verslag. De Begeleidingscommissie bestaat uit de leden van het Beheerscomité, voorzien in artikel 7, minstens aangevuld met:

- >> 4 vertegenwoordigers van de sociale partners, voorgedragen door de Nationale Arbeidsraad;
- >> 2 vertegenwoordigers van de ziekteverzekeringsinstellingen, voorgedragen door het Nationaal Intermutualistisch College;
- >> 5 vertegenwoordigers voorgedragen door de organisaties waar de armen het woord nemen, waaronder een vertegenwoordiger van de daklozen;
- >> 3 vertegenwoordigers voorgedragen door de afdeling Maatschappelijk Welzijn van de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten.

Deze vertegenwoordigers worden voorgedragen op grond van hun deskundigheid en ervaring op de in dit samenwerkingsakkoord bedoelde gebieden. Het Beheerscomité verleent hen een mandaat van 6 jaar.

ARTIKEL 9

Om overleg tussen de verschillende Regeringen te waarborgen, komt de Interministeriële Conferentie Sociale Integratie minstens tweemaal per jaar bijeen.

Zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheden van de overheden waaruit zij is samengesteld, heeft zij tot taak te zorgen voor een globale, geïntegreerde en gecoördineerde benadering van het beleid tot voorkoming van bestaansonzekerheid, tot bestrijding van de armoede en tot integratie van de personen in de samenleving.

Zij wordt door de Eerste Minister voorgezeten en voorbereid in samenwerking met de minister of staatssecretaris die de Maatschappelijke Integratie onder zijn bevoegdheid heeft. Zij staan ook in voor de opvolging ervan. Daartoe doen zij een beroep op de deskundige hulp van de Cel Armoede binnen het Bestuur Maatschappelijke Integratie en van het "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting".

ARTIKEL 10

In het kader van de Interministeriële Conferentie Sociale Integratie zullen de ondertekenende partijen de werking van het "Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting" en van dit samenwerkingsakkoord jaarlijks evalueren.

ARTIKEL 11

Het huidig samenwerkingsakkoord streeft er toe de opdracht van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding haar taak te bevestigen zoals omschreven in artikel 2 van de wet van 15 februari 1993 over de oprichting van een Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding, in het bijzonder voor de bevoegdheid aangaande de strijd tegen elke vorm van uitsluiting. Dat is dan ook de reden waarom, bij het hernieuwen van de Raad van beheer van het Centrum, de federale regering het Parlement zal uitnodigen rekening te houden met deze bevestiging op basis van de evaluatie voorzien door artikel 10.

Gedaan te Brussel, op 5 mei 1998, in 7 exemplaren.

Voor de Federale Staat : J.-L. DEHAENE, Eerste Minister; M. COLLA, Minister van Volksgezondheid;

M. DE GALAN, Minister van Sociale Zaken; M. SMET, Minister van Tewerkstelling en Arbeid, J. PEETERS, Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie;

Voor het Vlaams Gewest en de Vlaamse Gemeenschap : L. VAN DEN BRANDE, Minister-President;

L. PEETERS, Minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting;

L. MARTENS, Minister van Cultuur, Gezin en Welzijn;

Voor de Franse Gemeenschap : L. ONKELINX, Minister-President;

Voor de Duitstalige Gemeenschap : J. MARAITE, Minister-President; K.-H. LAMBERTZ, Minister van Jeugd, Vorming, Media en Sociale Zaken;

Voor het Waals Gewest : R. COLLIGNON, Minister-President; W. TAMINIAUX, Minister van Sociale Actie;

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest : CH. PICQUE, Minister-President;

Voor de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie : R. GRIJP, D. GOSUIN, Leden van het Verenigd College bevoegd voor Bijstand aan Personen.

7.2. Publicaties van het Steunpunt in 2011

7.2.1. TWEEJAARLIJKS VERSLAG

Eind 2011 verscheen het zesde tweejaarlijks Verslag van het Steunpunt dat op 5 januari 2012 aan de pers werd voorgesteld.

Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2011). [Strijd tegen armoede, een bijdrage aan politiek debat en politieke actie](#) (Verslag december 2011), Centrum voor Gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding.

7.2.2. ARTIKELS

Andries Alexis, Vormt 2010 een mijlpaal in de strijd tegen armoede? In: [Brussels Welzijnsnieuws](#), (Katern armoede), januari-maart 2011, nr. 192, p. 4.

De Boe Françoise, De Mol Marilène, [Un cercle vicieux d'inégalités](#). In: [Politique](#), janvier-février 2011, nr. 68.

Termote Henk, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. In Verboven Ann, Morel Carine, Mortelmans Daniëlle e.a. (red.) *De kracht van armoede*, VDAB, s.d., p. 67-68.

7.2.3. NOTA'S

Persconferentie: [Wet huurwaarborg werkt niet! Parlement moet actie ondernemen](#), 26 mei 2011.

[Verslag seminarie 'Naar een effectief recht op wonen: welke lessen kunnen we trekken uit de Franse en Schotse ervaringen?'](#), 18 maart 2011.

Persconferentie: [Enquête over inkomen en leefomstandigheden van dak- en thuislozen en mensen in onwettig verblijf](#), 3 maart 2011.

[Activiteitenverslag 2010](#) en bijlage ['Persaandacht voor de werkzaamheden van het Steunpunt'](#)

[Programmatie 2011](#)

[Memorandum juni 2011](#)

7.3. Lijst van organisaties die betrokken waren bij de opmaak van het Verslag 2010-2011 en in de onderzoeken

7.3.1. LIJST VAN ORGANISATIES DIE BETROKKEN WAREN BIJ DE OPMAAK VAN HET VERSLAG 2010-2011

- Abaka
- ACV Enter
- ACW Studiedienst
- Administration générale de l'Enseignement et de la Recherche scientifique (Direction générale de l'Enseignement obligatoire)- Fédération Wallonie Bruxelles
- Afdeling beleidsontwikkeling van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Afdeling Welzijn, Gezondheid en Gezin - VGC
- Agence Alter
- Agentschap Jongerenwelzijn
- Agentschap Wonen-Vlaanderen
- Aide à la jeunesse - Communauté germanophone
- AJMO
- Al Paso
- Antwerps Platform Generatiearmoede
- APEF
- Arktos coördinatiedienst Leuven
- Association des Maisons d'Accueil et des Services d'Aide aux Sans-abri (AMA)
- Association Lyonnaise Pour l'Insertion par le Logement (ALPIL)
- ATD Quart Monde Verviers
- ATD Quart Monde Wallonie-Bruxelles
- ATD Vierde Wereld Vlaanderen
- Belgische Federatie van Groenvoorzieners (BFG)
- Bij Ons/Woningen 123 Logements
- Bureau Permanent de l'Alternance - CCFEE
- Buurthuis Bonnevie
- CAW Artevelde, project 'Bruggen na(ar) 18'
- CAW Metropool
- CDO Oostende
- CECODHAS Housing Europe
- CEFA Dinant
- CEFA Ville de Bruxelles
- Centre d'action sociale globale Wolu-Services
- Centre Démocrate Humaniste - Cabinet du ministre de la Formation
- Centre PMS de la Communauté française de Woluwé
- Centrum Kauwenberg
- Centrum voor Ambulante Begeleiding
- Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
- Cité de l'Enfance - Auberge du Maréchal Ney
- COCOF – Direction de l'enseignement et de la formation professionnelle (Formation professionnelle et Transport scolaire)
- COMEOS
- Comité Subrégional de l'Emploi et de la Formation (CSEF) de la Région du Centre
- Comité Subrégional de l'Emploi et de la Formation (CSEF) de Liège
- Commission consultative Formation-Emploi-Enseignement (CCFEE)
- Confectie & Textielverzorging in opleiding (IVOC)
- Coordination et initiatives pour réfugiés et étrangers (CIRE)
- CPAS de Charleroi - Service Jeunesse
- D'Broej - Brusselse Organisatie voor de Emancipatie van Jongeren

- Daklozen Aktie Komitee (DAK)
- De Schakel- vzw Wijkpartenariaat
- Délégué général aux droits de l'enfant
- Direction de l'action sociale en Région wallonne
- Direction des affaires sociales - COCOM
- Direction Générale de l'Aide à la Jeunesse
- Direction générale opérationnelle de l'Economie, de l'Emploi et de la Recherche (Direction des politiques transversales Région/Communauté) - Waalse Gewest
- Direction interdépartementale de la Cohésion sociale (DiCS) - Région wallonne
- Droit au logement différent
- Droit sans toit
- Ecolo - Parlementaire wallonne
- Eduplus
- Facultés universitaires Notre-Dame de la Paix
- Facultés universitaires Saint-Louis
- Fami-Home
- FEBELCAR
- FeBISP
- Federatie OCMW maatschappelijke werkers
- Fédération des Associations de Parents de l'Enseignement Officiel (FAPEO)
- Fédération des centres de service social
- Fédération européenne des associations nationales travaillant avec les sans-abris (FEANTSA)
- Fédération wallonne des Assistants sociaux des Centres publics d'Action sociale (FéWASC)
- FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
- Fonds du Logement de Wallonie
- Forum bruxellois de lutte contre la pauvreté
- Foyer vzw - Vormingscentrum
- Front commun des SDF
- FVB Constructiv
- Groen! - Studiedienst
- Groep Intro Leuven
- Habitat & Humanisme
- Habitat & Participation
- Haut Comité pour le Logement des Personnes Défavorisées
- Huurdersbond Oost-Vlaanderen
- IAWM - Duitstalige Gemeenschap
- IFAPME
- Initiatieven voor Professionele Vorming van de Voedingsnijverheid (IPV)
- Interfédération des EFT/OISP
- Intersection - Home J. Herman - CPAS Bruxelles
- JAC plus onthaal en begeleidingsteam
- Jeunes CSC National
- Juge de Paix honoraire
- Koepel van Christelijke Werknemersorganisaties (ACW)
- Koepel van Ouderverenigingen van Officieel Gesubsidieerd Onderwijs (KOOGO)
- La Strada
- La Tramontane
- Landelijke Vereniging van de Meesters Elektriciens van België (LVMEB)
- Le Fonds du logement des Familles nombreuses de Wallonie
- Le Forem
- Les petits riens - Un toit à Soi
- Lire et Ecrire Bruxelles
- LOGOS
- Lokaal sociaal beleid Gent
- Luttes Solidarités Travail (LST)

- Mediarte
- Nevermind
- Observatoire de l'enfance, de la jeunesse et de l'aide à la jeunesse de la Communauté française
- Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad
- OCMW Gent - Psychologische dienst, Jeugdwerking
- OCMW Halle - Jeugdwerking
- OCMW Leuven - Sociale dienst
- Opleidingscentrum Hout (OCH)
- Regionaal Overlegplatform (ROP) Gent Rndom Gent - Platform Alternierend Leren (PAL)
- Relais social de Liège
- Réseau Wallon de Lutte contre la Pauvreté (RWLP asbl)
- RISO Vlaams-Brabant
- Roppov
- Samenlevingsopbouw Brussel
- Samenlevingsopbouw Vlaanderen vzw
- Scottish Council for Single Homeless
- SEGEC - FESeC - Cellule CEFA
- Sentiers de la varappe
- Service des affaires sociales - COCOF
- Service Droit des Jeunes
- Service public de Wallonie - Département du logement
- Service public de Wallonie - Direction interdépartementale de la Cohésion sociale (DiCS)
- Sociaal Fonds 323
- Sociaal Fonds Podiumkunsten
- Sociaal Fonds Transport en Logistiek
- Sociaal Fonds voor de Privé-rusthuizen en Rust- en Verzorgingstehuizen
- Solidarités Nouvelles Wallonie
- SOS Jeunes
- Sp.a - Kabinet van minister van Wonen, Energie en Sociale Economie
- STAR
- Steunpunt Algemeen Welzijnswerk
- Steunpunt Jeugdhulp
- Syndicat national des propriétaires
- Syntra Vlaanderen
- Talenteo
- Uit De Marge
- Union Wallonne des Entreprises (UWE)
- Universiteit Antwerpen
- Universiteit Hasselt
- Unizo
- VDAB
- Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG)
- VIVO
- Vlaams Centrum Schuldbemiddeling
- Vlaams netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen
- Vlaams Overleg Bewonersbelangen
- Vlaamse Gemeenschap - Agentschap voor onderwijsdiensten - leren en werken
- Vlaamse Gemeenschap - Departement Onderwijs en Vorming - Dienst Beroepsopleiding - Projecten alternierend - leren en werken
- Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
- Vlaamse overheid, Agentschap inspectie RWO, Wooninspectie
- Vlaamse Overleg Bewonersbelangen
- Vlaamse woonraad
- Vlastrov (Vlaams Straathoekwerk Overleg)

- Vluchtelingen Ondersteuning Sint-Niklaas - VLOS
- Voka - Vlaams Economisch Verbond
- Vormelek
- VVSKO

7.3.2. LIJST VAN ORGANISATIES DIE BETROKKEN WAREN IN DE BEGELEIDINGSCOMITES VAN DE ONDERZOEKEN OP VRAAG VAN HET STEUNPUNT

- Belgisch Netwerk Armoedebestrijding"
- Afdeling Welzijn en Samenleving – Vlaams ministerie Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Antwerps Platform Generatiearmen (APGA)
- ATD Vierde Wereld
- Centrum Kauwenberg
- Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
- DAR - Studiedienst van de Vlaamse Regering
- Dienst Welzijn en Gezondheid Provincie Antwerpen-Team Planning en Overleg
- EAPN
- Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg
- Federale Politie
- FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie
- FOD Financiën - Studiedienst
- FOD Sociale Zekerheid
- FOD Volksgezondheid
- Fondation Rurale de Wallonie
- Fonds voor Arbeidsongevallen
- Forum bruxellois de lutte contre la pauvreté
- Front Commun des SDF
- Hoger Instituut voor de Arbeid
- Institut de Gestion de l'environnement et d'aménagement du territoire
- Institut wallon d'évaluation, de prospective et de statistique
- Kruispuntbank van de Sociale zekerheid
- KULeuven, Afdeling Geografie
- Landelijke Gilden
- Luttes Solidarité Travail Andenne
- Ministère de la Région Wallonne
- Ministerie Vlaamse Gemeenschap
- Miroir Vagebond - Réseau wallon de lutte contre la pauvreté
- Nationale Unie van Socialistische Mutualiteiten
- Observatoire Social Européen
- Observatorium voor gezondheid en welzijn van Brussel-Hoofdstad
- Office de la Naissance et de l'Enfance
- Université de Liège - Panel Démographie Familiale
- POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie
- POD Wetenschapsbeleid
- Recht-Op vzw
- Relais Social Charleroi
- Relais Social du Pays de Liège
- Studiedienst van de Vlaamse Regering - Monitoring Stedenbeleid en platteland
- Université Libre de Bruxelles - Département de Géographie - CP 247
- Université Libre de Bruxelles - Institut de Sociologie - CP 125
- Universiteit Antwerpen OASES
- Vlaams Landmaatschappij
- Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Adres

Koningsstraat 138
1000 Brussel

Telefoonnummer Steunpunt

+32 (0)2 212 31 67

Algemeen nummer

+32 (0)2 212 30 00

Fax

+32 (0)2 212 30 30

E-mail

armoedebestrijding@cntr.be

Website

www.armoedebestrijding.be